

HET CREËREN VAN EEN KANSRIJKE TOEKOMST

Van informatie naar aanpak om de kansen van kwetsbare jongeren uit drie buurten in Den Helder te verbeteren

Notitie 23 mei 2025

Hoofdpijnen

Achtergrond

Het onderzoek

Onderzoeks-
methoden

Resultaten

Colofon

Bureau **Beke**

Hoofdlijnen

Achtergrond

De Falgabuurtt, Tuindorp Oost en de Visbuurt zijn kwetsbare buurten. De kinderen, jongeren en jongvolwassenen die hier opgroeien, hebben een grotere kans op criminele betrokkenheid. Om dit te voorkomen, start in de gemeente Den Helder de aanpak Preventie met Gezag (PmG). Op landelijk niveau is bepaald dat deze aanpak zich richt op 8- tot en met 27-jarigen. Het moet ertoe leiden dat kinderen, jongeren en jongvolwassenen opgroeien in een leefbare en veilige omgeving met een positief toekomstperspectief. In het plan van aanpak PmG van de gemeente Den Helder is focus aangebracht. Naast de drie voornoemde buurten focust de gemeente zich ook op jongeren van 10-15 jaar en richten interventies zich op het thuisdomein, schooldomein en de omgeving.

Het onderzoek

Dit onderzoek moet duidelijk maken welke risicofactoren de kans op criminele betrokkenheid en daarmee de levensloop van jongeren uit de Falgabuurtt, Tuindorp Oost en de Visbuurt beïnvloeden, wat de huidige aanpak is om criminele betrokkenheid te voorkomen, of deze afdoende is en hoe de huidige aanpak verbeterd kan worden.

Methoden van onderzoek

Het onderzoek is gestart met het bijwonen van een startbijeenkomst in het Ketenhuis, waar onderzoekers het onderzoeksplan aan professionals hebben gepresenteerd. Vervolgens zijn databases, beleidsnota's en open bronnen geanalyseerd, zijn in 20 (groeps)interviews 47 professionals gesproken, zijn in 11 (groeps)interviews 12 ((voormalig) criminele) jongeren van 14 tot en met 28 jaar gesproken evenals een voormalig verslaafde en dakloze man, en is de online leefwereld van jongeren uit Den Helder geanalyseerd.

Resultaten: Risicofactoren

Uit de onderzoeksactiviteiten komen meerdere risicofactoren naar voren die de kans op criminele betrokkenheid voor jongeren uit de Falgabuurtt, Tuindorp Oost en de Visbuurt vergroten. De risicofactoren zijn onder te verdelen in het thuis-, school-, straat- en online domein.

Thuisdomein

- Veel jongeren uit de drie buurten groeien op in een instabiele en onveilige thuissituatie. Hier liggen meerdere oorzaken (in gezamenlijkheid) aan ten grondslag, namelijk:
 - In gezinnen is sprake van financiële kwetsbaarheid, onder andere door relatief hoge werkloosheidscijfers en/of het hebben van schulden;
 - Het hebben van gescheiden ouders. Dit geldt met name voor jongeren die opgroeien in Tuindorp Oost;
 - Het hebben van ouders die kampen met (psychische) problematiek en/of een alcohol- en/of drugsverslaving. Naast dat dit kan ontstaan door financiële problemen en/of een scheiding, zeggen professionals dat het bij een deel van de ouders (ook) komt door problematiek die gedurende hun eigen jeugd is ontwikkeld. Toentertijd hebben zij onvoldoende baat gehad bij professionele hulpverlening en zijn ze wantrouwend geworden jegens hulpverlening. De kinderen die in dergelijke gezinnen opgroeien, groeien op met soortgelijke problematiek. Hierdoor is in veel gezinnen sprake van intergenerationele problematiek;
 - Slachtoffer en/of getuige zijn van huiselijk geweld;
 - Het hebben van een criminele vader en/of andere criminele familieleden.

Jongeren geven aan dat voornoemde oorzaken onder andere hebben geleid tot een negatief zelfbeeld, gedragsproblemen, het vroegtijdig ontwikkelen van een alcohol- en/of drugsverslaving, uithuisplaatsing en/of criminele betrokkenheid.

Schooldomein

- Spijbelen;
- Voortijdig de school verlaten zonder startkwalificatie. Volgens professionals komt dit onder andere omdat een deel van de ouders hun kinderen onbewust stimuleert niet naar school te gaan, omdat ze zelf ook voortijdig de school hebben verlaten. Ook worden jongeren vanwege gedragsproblemen van school gestuurd;
- Verzuim wordt onvoldoende gemeld, waardoor het in feite wordt gedoogd.

Straatdomein

- De Falgabuurt, Tuindorp Oost en de Visbuurt zijn ieder op zich gesloten gemeenschappen. In iedere buurt accepteert men eenieders criminele activiteiten, aldus professionals en jongeren. Dit normaliseert dergelijk gedrag voor jongeren die hier opgroeien;
- Op straat is het relatief eenvoudig om in contact te komen met verkeerde “vrienden”. Zij pogen jongeren te rekruteren.

Online domein

- Online zoek- en kijkgedrag van jongeren beïnvloedt het achterliggende algoritme. Over de onderwerpen waar hun interesses naar uitgaan, gaan ze steeds meer zien. Ook bepaalt het algoritme welke vriendschapsvoorstellen jongeren krijgen (voornamelijk bij Snapchat), gebaseerd op de vrienden die zij reeds hebben toegevoegd. Het risico hiervan is dat kwetsbare jongeren terechtkomen in criminele omgevingen;
- Jongeren kunnen online relatief eenvoudig hun gang gaan, omdat ouders en professionals onvoldoende zicht hebben op wat jongeren online doen;
- Jongeren zijn niet altijd in staat om online de waarheid en leugens van elkaar te onderscheiden. Dit beïnvloedt hun denk- en zienswijze;
- Online – voornamelijk via sociale media zoals Snapchat en Telegram – wordt uitvraag gedaan naar ‘spelers’ of ‘soldaten’ die geld willen verdienen door klusjes uit te voeren. Tevens wordt online veel handelgedreven, zoals de handel in vapes, vuurwerk, kleding, soft- en harddrugs, nepgeld, wapens en identificatiedocumenten. Ook zijn accounts actief die ongevraagd seksuele content sturen, vragen om deze te sturen of om (betaalde) seksdates vragen;
- Criminelen pogen jongeren online te rekruteren.

Resultaten: Reflectie op en kansen voor de aanpak

- Volgens professionals moeten de woonomstandigheden en leefbaarheid in de buurten verbeteren. De huidige situatie gaat volgens hen ten koste van de gezondheid en het woongenot van bewoners;
- Den Helder is volgens jongeren geen aantrekkelijke stad. Naast dat er onvoldoende voorzieningen zijn, is er ook onvoldoende vermaak. Bovendien is er met hetgeen reeds aan activiteiten wordt georganiseerd geen oog voor alle doelgroepen.

Kansen voor de toekomst

- Op de vraag aan jongeren waar zij qua vermaak behoefte aan hebben, antwoorden zij:
 - Meer activiteiten voor minderjarigen;
 - Meer speelplaatsen/speeltuinen, zoals een trampolinepark;
 - Een levendiger centrum met winkels en kroegen;
 - Meer plekken waar zij zich kunnen vermaken; onder andere door te kunnen chillen en gamen. Ook is het oprichten van een jongerencafé geopperd;
 - Meer feesten organiseren.

Dergelijke activiteiten en gelegenheden moeten volgens jongeren niet op Willemsoord gerealiseerd worden, maar liever in het centrum of in Nieuw Den Helder.

- De gemeente moet vaker in gesprek gaan met jongeren om zodoende te peilen welke behoeften en wensen zij hebben.

- Voor hoogopgeleiden zijn de studiemogelijkheden in en rondom Den Helder schaars. Ook is het werkaanbod voor zowel laag- als hoogopgeleiden weinig divers. Hierdoor maken vooral hoogopgeleiden de keuze om te verhuizen. Dit zorgt ervoor dat de kwetsbare populatie waarvan sprake is in Den Helder in stand wordt gehouden dan wel wordt versterkt. Zij hebben immers vaak niet de mogelijkheden om te verhuizen.

Kans voor de toekomst

- Het vergroten van de mogelijkheden voor een passende vervolgopleiding in of rondom Den Helder evenals het vergroten van een divers werkaanbod, maakt het meer aantrekkelijk om in Den Helder te blijven of gaan wonen.

- Een deel van de preventieve keten is nog niet afdoende in staat om vroegtijdig risicofactoren te signaleren. Dit heeft meerdere redenen.
 - Volgens professionals en jongeren werken de politie, boa's, welzijns- en hulpverleningsorganisaties te weinig outreachend. Ze zijn onvoldoende in de buurten aanwezig, maken te weinig persoonlijk contact met inwoners en zijn te weinig benaderbaar voor vragen. Hierdoor heerst het gevoel bij jongeren dat de politie en boa's er enkel zijn voor repressieve doeleinden en hebben veel inwoners geen tot weinig vertrouwen in welzijns- en hulpverleningsorganisaties;
 - In meerdere organisaties zijn veel personeelwisselingen geweest. Dit heeft de band met jongeren en de informatiepositie niet bevorderd;
 - Er missen partijen die een waardevolle bijdrage kunnen leveren aan het vroegtijdig signaleren van risicofactoren, zoals het consultatiebureau, de kinderdagopvang, huisartsen en woningcorporaties;
 - De online informatiepositie is onvoldoende, waardoor jongeren online relatief eenvoudig hun gang kunnen gaan.

Omdat professionals nog niet afdoende in staat zijn om vroegtijdig risicofactoren te signaleren, is er onvoldoende zicht op risicovolle 12-minners.

Kansen voor de toekomst

- Professionals met te weinig kennis van (online) risicosignalen moeten hierin getraind worden, evenals in wat het handelingsperspectief is wanneer ze (online) risicosignalen opmerken;
- Investeren in jeugdagenten en -boa's zorgt ervoor dat ze meer in de buurten aanwezig zijn. Dit bevordert de informatiepositie. Tevens kunnen zij op laagdrempelige wijze het contact met jongeren aangaan, waardoor de boodschap wordt afgegeven dat de politie en boa's er niet enkel zijn om te straffen. Hiervoor is ook een andere mogelijkheid genoemd, namelijk het organiseren van open dagen of rondleidingen;
- Een deel van het personeel van welzijns- en hulpverleningsorganisaties moet verbeteren in cultuursensitief werken, zodat met iedere doelgroep de "juiste taal" wordt gesproken.

- Gesproken professionals in de uitvoering ervaren regelmatig een kloof tussen het gemeentelijk beleid en de uitvoering, de haalbaarheid van het beleid in de uitvoering en de behoeften in de samenleving.

Kans voor de toekomst

- Beleidsmakers moeten vaker in gesprek gaan met uitvoerende professionals die weten wat onder inwoners speelt. Met een dergelijk gesprek wordt het beleid niet alleen getoetst op haalbaarheid, maar sluit het beleid ook aan bij de behoeften van inwoners.

- De huidige integrale overleggen dienen niet alle doelgroepen. Ook loopt een deel van de integrale overleggen nog niet zoals gewenst. Dit komt omdat het ontbreekt aan duidelijke werkafspraken, duidelijkheid over ieders verantwoordelijkheden, onderling vertrouwen en/of aan een sterke regievoerder. Hierdoor is de informatie-uitwisseling tijdens die overleggen vaak niet zoals gewenst. Niet zelden beroept men zich hiervoor op de onmogelijkheden van de privacywetgeving. De professionals die wel informatie willen delen, weten niet altijd wat de mogelijkheden zijn van de privacywetgeving. Door het voorgaande is de aanpak gefragmenteerd. Dit staat effectieve hulpverlening in de weg.

Kansen voor de toekomst

- Per overlegtafel moet duidelijkheid gecreëerd worden wie voor welke doelgroep en met welk doel verantwoordelijk is, welke taken daarbij horen en wat de onderlinge werkafspraken zijn, bijvoorbeeld ten aanzien van informatie-uitwisseling;
- Het is aan te raden professionals kennis bij te brengen over de (on)mogelijkheden van de privacywetgeving.

- Veel gesproken professionals zijn van mening dat de huidige interventies en projecten zich te veel focussen op jongeren van 12 jaar en ouder en te weinig op meiden/vrouwen;
- Een kleiner deel van de gesproken professionals geeft aan onvoldoende zicht te hebben op welke interventies er zijn, door wie de interventies worden uitgevoerd, op welke doelgroepen de interventies zich richten, wat de doelstellingen van de interventies zijn en of de interventies effectief zijn;
- Nog belangrijker dan het interventiepalet op orde hebben, is het verbeteren van de vroegsignalering en integrale samenwerking. Enkel dan kan in gezamenlijkheid worden bepaald welke interventie het meest passend is voor een individu.

Kansen voor de toekomst

- Het maken en delen van een interventiekaart is raadzaam om professionals op de hoogte te brengen van de interventies die er zijn;
- Er moeten meer interventies en projecten van start gaan op de doelgroep 12-min. Dit kan criminele betrokkenheid op latere leeftijd voorkomen. Ook moet meer aandacht uitgaan naar meiden/vrouwen;
- Indien het effect van interventies en projecten nog onbekend is, is het raadzaam om dit te (laten) onderzoeken. Als dan blijkt dat een interventie ineffectief is, kan eventueel voor de start van een andere interventie gekozen worden.

- Doordat in veel gezinnen sprake is van intergenerationele problematiek, moet in interventies en projecten meer aandacht uitgaan naar de ouders/het gezin. Vooralsnog is het moeilijk gebleken om ouders te betrekken in een aanpak. De negatieve ervaringen met hulpverlening spelen hierin een grote rol volgens professionals.

Kansen voor de toekomst

- Om te zorgen dat ouders hulpverlening meer gaan vertrouwen, zijn twee kansen genoemd:
 1. Zoals reeds gezegd, moet een deel van het personeel van welzijns- en hulporganisaties verbeteren in cultuursensitief werken;
 2. In de buurten en/of op scholen moeten meer wijksteunpunten gerealiseerd worden. Ook moeten de reeds bestaande wijksteunpunten meer onder de aandacht van burgers gebracht worden.
- Als positieve rolmodellen kunnen buurtvaders ingezet gaan worden, met name in de Falga-buurt en Tuindorp Oost. Zij dienen als luisterend oor waarbij zowel jongeren als hun ouders bij de buurtvaders terechtkunnen met vragen en zorgen. Indien het vertrouwen dermate is gegroeid, kunnen buurtvaders dienen als verbindende schakel richting hulpverlening.

- Er wordt met veel lof gesproken over de huidige brugfunctionarissen. Zij zien immers hoe jongeren zich in verschillende leefgebieden gedragen, welke risicofactoren opgeld doen en wat de meest kansrijke aanpak is. Een aandachtspunt is dat de werkwijzen van brugfunctionarissen nog van elkaar verschillen. Een ander aandachtspunt is dat de huidige brugfunctionarissen enkel tijd hebben voor de zwaarste casuïstiek en ze niet toekomen aan het in een vroegtijdig stadium begeleiden van risicovolle jongeren.

Kansen voor de toekomst

- Om de functie van brugfunctionaris te professionaliseren c.q. verbeteren,
 - moeten duidelijke werkafspraken gemaakt worden over de taken en verantwoordelijkheden van de brugfunctionaris. Dit voorkomt onderlinge verschillen;
 - moet financiering vrijkomen om meer brugfunctionarissen aan te stellen. Naast dat daardoor ook risicovolle jongeren begeleid gaan worden in een vroegtijdig stadium, biedt het ook een mogelijkheid om brugfunctionarissen in te zetten op het consultatiebureau en de kinderdagopvang.

- Het is een utopie om te denken dat de voornoemde kansen ertoe leiden dat geen enkele jongere meer crimineel betrokken raakt. Voor de jongeren die alsnog het verkeerde pad gaan bewandelen, schort het vooralsnog aan voldoende jeugdcoaches en re-integratieofficieren;
- Jongeren die pogen de criminaliteit te verlaten, lopen tegen het probleem aan dat er niet voldoende woon- en werkplekken beschikbaar zijn. Hierdoor blijft de verleiding om op korte termijn terug te keren in de criminaliteit aanwezig.

Kansen voor de toekomst

- Investeren in jeugdcoaches en re-integratieofficieren vergroot de kans dat criminele jongeren blijvend hun gedrag willen veranderen;
- Om ervoor te zorgen dat jongeren ook daadwerkelijk hun gedrag gaan veranderen, is het van belang dat er meer woonplekken beschikbaar komen evenals mogelijkheden voor structurele dagbesteding.

Achtergrond

De gemeente Den Helder vormt samen met de gemeenten Hollands Kroon, Texel en Schagen de regio Kop van Noord-Holland.¹ Voor de gemeente Den Helder geldt dat het inwoneraantal in de afgelopen decennia gestaag is afgenomen. In 1995 woonden 60.844 burgers in de gemeente Den Helder versus 56.655 burgers op 1 januari 2025; een afname van bijna 7 procent.² In 2008 schreef de organisatie Zeestad in het “Uitwerkingsplan Stadshart” al over deze gestage afname. Als reden werd het beeld over Den Helder gegeven; Den Helder kampte met een minder positieve uitstraling en een matig imago. Om deze neerwaartse spiraal te keren, was het volgens Zeestad belangrijk dat Den Helder een aantrekkelijke stad ging worden met een dito centrum en een voorzieningenaanbod op niveau.³ De minder positieve uitstraling en het matige imago zijn lang aan Den Helder blijven kleven.⁴ In 2019 zei de voormalig burgemeester van Den Helder bijvoorbeeld nog dat er een einde moest komen aan het negatieve imago van Den Helder.⁵ In april 2025 schreef het Den Helder's Dagblad dat recente investeringen in stedelijke vernieuwing een positieve bijdrage hebben gehad aan het imago.⁶

Voor de Falgabuur, Tuindorp Oost en de Visbuurt geldt dat zij getypeerd zijn als kwetsbare buurten. Kinderen, jongeren en jongvolwassenen die in deze buurten opgroeien, hebben een grotere kans om af te glijden in de criminaliteit of hierin door te groeien. Om te voorkomen dat 8- tot en met 27-jarigen crimineel betrokken raken of hierin doorgroeien, krijgt de gemeente Den Helder middels de aanpak Preventie met Gezag (PmG) gedurende drie jaar financiële steun van de Rijksoverheid. Concreet moet de aanpak PmG er toe leiden dat kinderen, jongeren en jongvolwassenen opgroeien in een leefbare en veilige omgeving met een positief toekomstperspectief.⁷ Dit zal ook een positieve bijdrage leveren aan het imago van Den Helder. Daarbij focust de aanpak zich op 10- tot 15-jarigen en op het thuisdomein, schooldomein en de omgeving.

1. Provincie Noord-Holland (z.d. a). Kop van Noord-Holland.

2. AlleCijfers (z.d. a). Statistieken gemeente Den Helder.

3. Zeestad (2008). Uitwerkingsplan Stadshart. N°5. Sociaal en cultureel programma.

4. Den Helder's Dagblad (2025, 5 april). Den Helder: leven aan de rand van Nederland.

5. NPO Radio 1 (2019, 29 mei). Den Helder is geen lelijke stad, zegt Den Helder.

6. Den Helder's Dagblad (2025, 5 april). Den Helder: leven aan de rand van Nederland.

7. Kamerstukken II, 28741, nr. 113 (2024, 4 april); Noordhollands Dagblad (2024, 4 april). Den Helder krijgt anderhalf miljoen van het Rijk voor aanpak jeugdcriminaliteit in kwetsbare wijken.

Het onderzoek

Doelstelling

In het kader van de aanpak PmG heeft de gemeente Den Helder aan Bureau Beke gevraagd onderzoek te doen naar welke risicofactoren de kans op criminele betrokkenheid vergroten en daarmee de levensloop van jongeren uit de Falgabuur, Tuindorp Oost en de Visbuurt beïnvloeden. Ook moet het onderzoek inzicht geven in wat huidige aanpak is voor jongeren die risico lopen betreft criminele betrokkenheid, antwoord geven op de vraag of de huidige aanpak afdoende is om de invloed van risicofactoren tegen te gaan en duidelijk maken hoe de aanpak verbeterd kan worden.

Onderzoeksvraag

Vanuit de doelstelling is de volgende onderzoeksvraag geformuleerd:

Welke risicofactoren, invloeden en omstandigheden beïnvloeden het leven van jongeren uit de Falgabuur, Tuindorp Oost en de Visbuurt, aan welke interventies worden zij blootgesteld en past dit bij de genoemde risicofactoren, invloeden en omstandigheden?

Onderzoeksmethoden

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden, zijn meerdere onderzoeksactiviteiten uitgevoerd. Deze worden hierna beschreven.

Startbijeenkomst

In oktober 2024 zijn twee onderzoekers aanwezig geweest in het Ketenhuis. Dit betreft een interdisciplinair gremium dat in 2015 is opgericht en onderdeel is van het gemeentelijk team Openbare Orde en Veiligheid. Het doel van het Ketenhuis is om complexe casuïstiek op het snijvlak van zorg en veiligheid effectief, efficiënt en integraal aan te pakken, waaronder complexe jeugdcasuïstiek.⁸ De onderzoekers hebben in het Ketenhuis de onderzoeksopzet gepresenteerd. Ook hebben ze benadrukt op welke manier de aanwezige professionals van meerwaarde kunnen zijn voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag, namelijk door relevante professionals aan te dragen en – als bemiddelaar – gesprekken met jongeren mogelijk te maken.

Deskresearch

De deskresearch behelst een analyse van databases, beleidsnota's en open bronnen. Concreet is gezocht naar risicofactoren, invloeden en omstandigheden die de levensloop van jongeren uit de Falgabuur, Tuindorp Oost en de Visbuurt beïnvloeden. Indien de gevonden informatie het toelaten, zijn de drie buurten vergeleken met het gemiddelde in Den Helder en/of Nederland. Verder is gezocht naar de huidige en beoogde aanpak die de kans op criminele betrokkenheid van jongeren uit de drie buurten verkleint en het toekomstperspectief positiever maakt. Interviews met professionals en jongeren (zie verderop) maken het mogelijk om te reflecteren op de (beoogde) aanpak.

Groepsinterviews met professionals

In dit onderzoek is in 20 (groeps)interviews met 47 professionals gesproken. De professionals zijn in verschillende rollen werkzaam bij de politie, gemeente, sociale welzijnsorganisaties, scholen, Halt en de reclassering. Het zijn zowel professionals die met hun voeten in de klei staan en veel contact hebben met jongeren uit de drie buur-

8. Vereniging van Nederlandse Gemeenten (2024, 26 maart). Ketenhuis Den Helder als centrale schakel om problemen te verminderen.

ten, als professionals die op beleidsniveau bezig zijn met het dossier 'Jeugd' en/of de aanpak PmG. Een deel van de professionals is bij de onderzoekers in beeld gekomen via de 'sneeuwbalmethode'; geïnterviewde professionals benadrukten het belang om andere professionals te spreken. Al met al heeft het geleid tot een diverse groep professionals die vanuit verschillende invalshoeken hun kennis hebben gedeeld over de buurten en de jongeren die daarin opgroeien. De diversiteit is volgens Glaser en Strauss⁹ en Mortelmans¹⁰ een belangrijke voorwaarde voor betrouwbare resultaten op basis van interviews.

Tijdens de (groeps)interviews is het concreet gegaan over welke risicofactoren de professionals signaleren in het thuis-, school-, straat- en online domein. Ook is het over de huidige aanpak ter voorkoming van criminele betrokkenheid gegaan, over wat goed gaat, over de tekortkomingen hiervan en de kansen voor verbetering.

Interviews met jongeren en een volwassene

In tien gesprekken is met twaalf jongeren van 14 tot en met 28 jaar oud gesproken; tien jongens en twee meisjes. Voor de gesprekken met de jongeren onder de 16 jaar is schriftelijk toestemming verleend door de ouder(s). De meesten zijn opgegroeid en/of wonen in een van de drie buurten die centraal staan in dit onderzoek. Voor vijf van de tien jongens geldt dat ze tijdens het gesprek hebben verteld in het verleden crimineel actief te zijn geweest of dit nog steeds zijn. Aanvullend is ook gesproken met een volwassen man die drugsverslaafd en dakloos is geweest. Door deze situatie is hij bekend met risicofactoren die de levensloop negatief kunnen beïnvloeden.

Het doel van de gesprekken was inzicht krijgen in de omstandigheden waarin jongeren zijn opgegroeid en hoe deze omstandigheden hun gedrag en gemaakte keuzes hebben beïnvloed. Ook is het gegaan over hun ervaringen met hulp, interventies en aanpakken. In de gesprekken stond centraal hoe ze opgroeien in Den Helder ervaren, wat hun wensen en behoeften zijn, en hoe – volgens hen – de aanpak verbeterd kan worden.

Analyse van de online leefwereld

Tot slot heeft een onderzoeker gedurende een maand verschillende sociale media geobserveerd, namelijk TikTok, Snapchat en Telegram. Met een nepaccount heeft de onderzoeker anoniem geparticipeerd op deze platformen. Door enkel vriendschapsverzoeken te sturen en accepteren, is geobserveerd wat er op de genoemde platformen gebeurt. Het doel hiervan is geweest om vast te stellen wat kinderen, jongeren en jongvolwassenen (uit Den Helder) online zien en hoe gebruikers online in criminele omgevingen terecht kunnen komen. De resultaten hiervan zijn kwalitatief beschreven en gaan in op welke criminaliteitsvormen en verleidingen gesignaleerd zijn.

9. 1967.

10. 2016.

Resultaten

Op basis van de informatie die voortkomt uit de verschillende onderzoeksactiviteiten, staan eerst de risicofactoren centraal die (al dan niet in combinatie met elkaar) de kans op criminele betrokkenheid vergroten. Daarna worden de huidige en beoogde interventies en aanpak beschreven. Vervolgens reflecteren we hierop middels de gesprekken met professionals en jongeren en zetten we de kansen ter verbetering van de aanpak uiteen.

De risicofactoren op criminele betrokkenheid

Uit meerdere bronnen blijkt dat relatief veel jongeren uit Den Helder een risico lopen op criminele betrokkenheid. Zo heeft de Landelijke Jeugdmonitor 2023 per gemeente in kaart gebracht hoeveel jongeren van 12 tot 25 jaar in 2022 verdacht werden van een misdrijf. Het bleek dat de meeste verdachte jongeren in de gemeenten Zandvoort (3,1%), Nissewaard (2,9%) en Den Helder, Middelburg en Vlissingen (allen 2,8%) woonden.¹¹

In 2022 is ook de Onderwereldkaart uitgebracht, waarin alle Nederlandse gemeenten zijn gerangschikt op basis van hun kwetsbaarheid voor ondermijning. De rangschikking is gebaseerd op twintig indicatoren, waarvan het relatieve aantal hoogrisicojongeren in de gemeente er een is. Voor de gemeente Den Helder gold dat 6,9 procent van de jongeren in potentie jonge aanwas was voor de drugscriminaliteit. Wat betreft deze indicator stond het op plek 13 van alle Nederlandse gemeenten.¹²

Het platform Zicht op Ondermijning (ZoO) maakt het mogelijk om in te zoomen op buurtniveau ten aanzien van het percentage risicojongeren. Op basis van cijfers uit 2021 – dit zijn de meest recente cijfers – was de conclusie dat in Den Helder relatief de meeste risicojongeren in Tuindorp Oost (18,3%) woonden. Sterker nog: 99 procent van alle Nederlandse buurten scoorden lager op het relatieve aantal risicojongeren. In de Visbuurt was het percentage risicojongeren 10 procent; in 14 procent van alle Nederlandse buurten woonden relatief meer risicojongeren. Het percentage risicojongeren in de Falgabuurt is door het platform ZoO onderdrukt omdat de gegevens onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim zijn. In 2021 bleken in vijf buurten in Den Helder relatief meer risicojongeren te wonen dan in de Visbuurt. Dit deed opgeld voor de

11. Kessels, R., Akkermans, M., & Derksen, E. (2023). Jaarrapport. Landelijke Jeugdmonitor 2023. Den Haag: CBS.

12. RTL Nieuws (2022, 8 december). Schulden, drugs, risicojongeren: deze gemeenten zijn het kwetsbaarst voor zware criminelen.

Zuiderzeebuurt (17,2%), Oostsloot (14,4%), Jeruzalem (11,3%), Dirksz Admiraal (10,3%) en de Schepenbuurt (10,3%).¹³

In het vervolg wordt beschreven door welke factoren jongeren uit de Falgabuur, Tuindorp Oost en de Visbuurt het risico lopen om betrokken te raken bij criminaliteit. Dit gebeurt aan de hand van de verschillende domeinen waar de factoren toe behoren. Het betreft het thuis-, school-, straat- en online domein. Deze domeinen representeren de verschillende leefgebieden waar kinderen, jongeren en (jong)volwassenen zich in begeven. Ook is een aantal overige risicofactoren genoemd.

Thuisdomein

Vrijwel unaniem uiten professionals hun zorgen over de instabiele en onveilige thuissituatie waarin veel jongeren uit de Falgabuur, Tuindorp Oost en de Visbuurt opgroeien. Een deel van de gesproken jongeren erkent in een dergelijk kwetsbare thuissituatie te zijn opgegroeid. Hetgeen de thuissituatie instabiel en onveilig maakt, is:

- Binnen veel gezinnen in Den Helder is sprake van financiële kwetsbaarheid, aldus professionals. Dit wordt ondersteund door alle 44 gemeenten in de provincie Noord-Holland met elkaar te vergelijken wat betreft het gemiddeld bruto jaarinkomen per inwoner in 2023. In de gemeente Den Helder betrof het bedrag €30.300 en enkel in de gemeenten Enkhuizen (€30.200), Texel (€29.800) en Stede Broec (€29.600) lag dit bedrag lager. Ingezoomd op de 53 buurten in de gemeente Den Helder geldt voor de Falgabuur (€19.100), Tuindorp Oost (€20.800) en de Visbuurt (€26.200) dat het gemiddeld bruto jaarinkomen per inwoner lager is dan gemiddeld in Den Helder. Voor de Falgabuur en Tuindorp Oost geldt dat slechts twee andere buurten in Den Helder een lager bruto jaarinkomen per inwoner hebben; de Zuiderzeebuurt en Fort Dirksz Admiraal.¹⁴

Als reden voor de financiële kwetsbaarheid geven professionals en jongeren aan dat een aanzienlijk deel van de bevolking werkloos is. Cijfers uit 2023 laten zien dat in de gemeente Den Helder 68 procent van de beroepsbevolking een betaalde baan had. Dat was lager dan het landelijk gemiddelde van 73 procent. Met name in de Falgabuur en Tuindorp Oost lag dit percentage aanzienlijk lager; respectievelijk 54 en 56 procent. Enkel in de buurt Dirksz Admiraal hadden relatief minder mensen een betaalde baan, namelijk 52 procent. Voor de Visbuurt geldt dat 70 procent van de beroepsbevolking in 2023 een betaalde baan had.¹⁵

Volgens professionals en jongeren is een andere reden voor de financiële kwetsbaarheid dat relatief veel mensen in de Falgabuur, Tuindorp Oost en de Visbuurt

13. Zicht op Ondernijning (z.d.). Risicjongeren.

14. AlleCijfers (z.d. a). Statistieken gemeente Den Helder.

15. CBS (2025, 30 april). Arbeidsdeelname; kerncijfers seizoensgecorrigeerd; Gemeente Den Helder (z.d. a). Den Helder in Cijfers.

een uitkering ontvangen. Cijfers uit 2020 maken inzichtelijk welk type uitkering personen vanaf 15 jaar ontvingen (zie tabel 1). In vergelijking met het gemiddelde in de gemeente Den Helder blijkt dat in de Falgabuurten en Tuindorp Oost relatief veel inwoners een bijstands- en/of arbeidsongeschiktheidsuitkering ontvingen.¹⁶

Tabel 1 – Aantal personen vanaf 15 jaar met een uitkering in 2020 (in %)

	Falgabuurten	Tuindorp Oost	Visbuurt	Gemeente
Werkloosheidsuitkering	3%	2%	2%	1%
AOW uitkering	14%	10%	15%	25%
Bijstandsuitkering	15%	15%	5%	4%
Arbeidsongeschiktheidsuitkering	18%	13%	9%	8%

Tot slot geven professionals en jongeren aan dat veel gezinnen in de Falgabuurten, Tuindorp Oost en de Visbuurt schulden hebben. Hierover zijn op wijkniveau cijfers uit 2024 beschikbaar. Met name in de Stad binnen de Linie-Oost (13,4%), Nieuw Den Helder-Oost (12,7%) en Stad binnen de Linie-West (10%) bleken relatief veel huishoudens geregistreerde problematische schulden te hebben.¹⁷ Dit zijn de drie wijken waarin de Falgabuurten, Tuindorp Oost en de Visbuurt zijn gelegen, maar cijfers op buurtniveau ontbreken.

- Een veelgenoemde risicofactor door zowel professionals als jongeren is het hebben van gescheiden ouders. In 2024 stond de gemeente Den Helder van alle gemeenten in Nederland met 12,2 procent op plek 6 wat betreft het hoogste aandeel gescheiden inwoners, zo laten cijfers van het CBS zien. Voor Tuindorp Oost geldt zelfs dat het met 21,8 procent op plek 13 stond van alle buurten in Nederland.¹⁸ Enkele jongeren zeggen dat ze door het hebben van gescheiden ouders gedurende hun jeugd een vaderfiguur hebben gemist, onder andere om ze – zo zeggen ze zelf – op momenten strenger op te voeden en meer richting te geven in wat goed en fout is. Ook vertellen enkele jongeren dat ze door het hebben van gescheiden ouders niet hebben gezien hoe je als man en vrouw met elkaar moet omgaan. Een jongere omschrijft welke impact hij opmerkt bij kinderen met gescheiden ouders: *Je ziet kinderen lijden en hoop en kracht verliezen.*
- Een risicofactor die door veel professionals is genoemd, is de (psychische) problematiek waar veel ouders mee kampen. Naast dat dergelijke problematiek voort kan komen uit de voorgaande twee bullets, betreft het ook (psychische) problematiek die ouders gedurende hun eigen jeugd hebben ontwikkeld door de thuissituatie waar-

16. Gemeente Den Helder (z.d. b). Gebiedsgerichte aanpak.

17. CBS (2024). Schuldenproblematiek in beeld.

18. Independer (2024, 25 september). Onderzoek: aantal scheidingen neemt weer toe, dit jaar gemiddeld ruim 68 per dag.

in zij zijn opgegroeid. Toentertijd hebben zij ofwel geen professionele hulpverlening gehad ofwel hebben ze hier onvoldoende baat bij gehad, waardoor zij hiertegen een bepaalde mate van wantrouwen hebben opgebouwd. Een gevolg is dat ze ook geen professionele hulpverlening voor hun kinderen nodig achten en/of accepteren. Zodoende is in veel families sprake van intergenerationele problematiek, aldus professionals. Een andere reden waarom ouders geen professionele hulpverlening aanvaarden, is omdat ze bang zijn dat hun kinderen als gevolg hiervan uit huis geplaatst worden. Een deel van de gesproken jongeren is dit overkomen en is in woongroepen en/of instellingen terechtgekomen. Volgens enkele jongeren is dit niet de juiste oplossing, omdat op dergelijke locaties niet tot weinig wordt geïnvesteerd in het oplossen van de problemen waar ze mee kampen.

Volgens meerdere professionals is een deel van de ouders uit de Falgabuur, Tuindorp Oost en de Visbuurt door voornoemde risicofactoren niet bij machte om hun kinderen in een goede pedagogische leefomgeving op te laten groeien. Het is vaak geen kwestie van onwelwillendheid, maar van niet kunnen. Door de (psychische) problematiek waar deze ouders (van oudsher) mee kampen, hebben velen een alcohol- en/of drugsverslaving ontwikkeld. Ook voedt een deel van de ouders hun kinderen vanuit machteloosheid op met de harde hand, waardoor hun kinderen getuige of slachtoffer zijn van huiselijk geweld. Enkele jongeren beamen dit. Het maakt dat meerdere professionals hebben aangegeven bang te zijn voor schoolvakanties, vanwege het besef dat leerlingen zich gedurende een bepaalde periode in die instabiele en onveilige thuissituatie begeven. Verder zijn de volgende risicofactoren in het thuisdomein genoemd:

- Volgens professionals groeit een deel van de jongeren op in een gezin waar sprake is van een anti-overheidssentiment op zowel lokaal als landelijk niveau. Resultaten uit de Burgerpeiling uit 2023 staven dit. Gemiddeld heeft 21 procent van de Nederlandse bevolking van 18 jaar en ouder weinig tot geen vertrouwen in de manier waarop hun gemeente wordt bestuurd, terwijl dit percentage in Den Helder 58 procent is.¹⁹ Een dergelijke houding door ouders beïnvloedt volgens professionals ook de houding van hun kinderen jegens de (lokale) overheid;
- Volgens professionals groeit een deel van de jongeren op in een gezin met een criminele vader en/of andere criminele familieleden. Veel van de gesproken (voormalig) criminele jongeren geven aan dat zij dit gedrag hierdoor als normaal zijn gaan beschouwen en over zijn gaan nemen.

Meerdere jongeren zeggen dat ze door de genoemde risicofactoren in het thuisdomein een zekere mate van liefde en aandacht hebben gemist; onvoldoende hechting in de woorden van professionals. Het gemis aan liefde en aandacht heeft mede hun gedrag bepaald, zo geven jongeren zelf aan. Ze geven de volgende voorbeelden:

19. VNG (2023). Burgerpeiling Den Helder 2022.

- door de omstandigheden waarin ze zijn opgegroeid, hebben ze een negatief zelf-beeld ontwikkeld. Een enkeling heeft geprobeerd zichzelf van het leven te beroven en kampt met suïcidale gedachten;
- het hebben van gescheiden ouders heeft tot gedragsproblemen geleid;
- de alcohol- en/of drugsverslaving bij ouders heeft ertoe geleid dat ze zelf ook op jonge leeftijd alcohol en drugs zijn gaan gebruiken en hieraan verslaafd zijn geraakt. In het verlengde hiervan geven de gesproken jongeren vrijwel unaniem aan dat het drugsgebruik in Den Helder heel groot is;
- het hebben van criminele familieleden heeft ertoe geleid dat ze dit gedrag over zijn gaan nemen en betrokken zijn geraakt bij criminaliteit.

Criminele betrokkenheid van jongeren

Een professional zegt: *Den Helder is een plek waar, als je het wil, het makkelijk is om boevig te zijn.* Veel jongeren beamen dit. Volgens hun is de kans groot dat je in de criminaliteit belandt als je in Den Helder opgroeit. Een voormalig criminele jongere zegt zelfs: *In Den Helder word je geboren voor de criminaliteit. Je wordt raar aangekeken als je niet in de criminaliteit zit.* Veel jongeren zijn van mening dat de grote kans op criminele betrokkenheid vooral komt doordat veel ouders onvoldoende in staat zijn om hun kinderen op te voeden.

Door de problematiek waar jongeren mee kampen en door hun gedrag krijgt een deel jeugdzorg. Cijfers van het CBS laten zien dat in de eerste helft van 2024 12,2 procent van de jongeren tot 23 jaar uit Den Helder jeugdzorg kreeg. Van alle gemeenten in Nederland was dit percentage in slechts veertien andere gemeenten hoger.²⁰

Schooldomein

Enkele professionals zeggen dat er op meerdere basisscholen sprake is van personeels-tekort waardoor kinderen regelmatig een dag vrij krijgen. Daarmee biedt het leerlingen niet de gewenste stabiele basis die je zou wensen.

Ook maken meerdere professionals zich zorgen over het aantal leerlingen dat spijbelt of voortijdig de school verlaat zonder een startkwalificatie te behalen. Cijfers uit 2023 laten zien dat de zorgen van professionals terecht zijn. Van alle gemeenten in de provincie Noord-Holland was het percentage voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie het hoogst in de gemeente Den Helder (3,6%).²¹ Hier liggen meerdere redenen aan ten grondslag. Ten eerste vertellen meerdere jongeren dat ze vanwege gedragsproblemen van school zijn gestuurd. Volgens een jongere worden leerlingen in Den Helder te snel van school gestuurd. Ten tweede komt het volgens enkele professionals voor dat een deel van de ouders hun kinderen niet stimuleert om door te leren. Dit zijn vaak

20. CBS (2024, 31 oktober). Aantal jongeren met jeugdbescherming daalt, jeugdreclassering neemt toe.

21. Provincie Noord-Holland (z.d. b). Databank.

laagopgeleide ouders die werkloos zijn. Ook stimuleert een deel van de ouders onbewust dat kinderen voortijdig de school verlaten, omdat ze zelf ook voortijdig de school hebben verlaten. Een professional zegt hierover: *Er zijn ouders die hun kinderen vertellen geen diploma te hebben en toch ver te zijn gekomen. Dit is dan echter niet via de gebruikelijke route.*²²

In de gesprekken met professionals is het ook gegaan over de wijze waarop het onderwijspersoneel optreedt tegen het gedrag van leerlingen. Daaruit komt naar voren dat er een zekere mate van handelingsverlegenheid is ontstaan. Leraren durven minder op te treden tegen wangedrag van leerlingen en ze maken te vaak geen melding bij Leerplicht indien leerlingen niet aanwezig zijn. De reden die professionals hiervoor geven, is dat het onderwijspersoneel zodoende de band met ouders zo goed mogelijk probeert te houden. Er zijn immers voorbeelden bekend dat onderwijspersoneel onprettig bejegend wordt door als ze door het onderwijspersoneel worden aangesproken op het gedrag van hun kinderen.

Straatdomein

De geschetste thuis- en schoolsituatie zorgen ervoor dat een deel van de jongeren zich eerder op straat gaat begeven. In Den Helder is het volgens zowel professionals als jongeren eenvoudig om op straat in contact te komen met verkeerde “vrienden”. Zo zegt een jongere: *Ik was opgenomen in de crisisdienst. M’n kop zat vol dus ik ging met andere mee een jointje roken. Via via heb ik toen mensen leren kennen. Waarom je volgens professionals eenvoudig in contact komt met verkeerde “vrienden”, is omdat iedereen wel iemand kent die crimineel actief is. De verkeerde “vrienden” vragen jongeren onder andere of zij bereid zijn illegale waar, zoals drugs, te verkopen. Zodoende is er sprake van rekrutering op straat. Hierover zegt een professional: *Als je als crimineel op zoek bent naar jongeren hoef je niet met flyers op het schoolplein te staan, maar je loopt gewoon even de wijk in. Het is niet moeilijk om jonge aanwas te krijgen.* Meerdere jongeren geven ook een andere reden waarom het eenvoudig is om op straat in contact te komen met verkeerde “vrienden”, namelijk omdat de mogelijkheden voor vermaak in Den Helder nihil zijn en je door verveling op straat gaat hangen.*

Een andere door professionals genoemde risicofactor op criminele betrokkenheid is de wijze hoe men met elkaar omgaat in de buurten. De Falgabuur, Tuindorp Oost en de Visbuurt zijn ieder op zich gesloten gemeenschappen. Volgens professionals weten buurtbewoners van elkaar wie crimineel actief is, maar wordt dit onderling geaccepteerd en vormt men een front tegen “mensen van buitenaf”. Dit beïnvloedt de jongeren die in deze buurten opgroeien; zij gaan het als normaal gedrag zien.

22. Rijksoverheid (z.d.). Waarom moet ik een startkwalificatie hebben?

De overeenkomsten en verschillen tussen de drie buurten

Aan professionals en jongeren is gevraagd wat volgens hun de overeenkomsten en verschillen tussen de drie buurten zijn. Daaruit blijkt het volgende:

Falgabuurt

Deze buurt kenmerkt zich door een multicultureel karakter. In veel gesprekken is het gegaan over een deel van de Antilliaanse gemeenschap, omdat zij vaak betrokken waren bij de problematiek die zich voordeed. Voorheen woonde de Antilliaanse gemeenschap veelal in dezelfde flats. Inmiddels zijn veel flats verdwenen en is de Antilliaanse gemeenschap meer verspreid door Den Helder gaan wonen. Dit heeft de problematiek waarvan sprake was, doen laten afnemen. Hulp- en welzijnsorganisaties hebben een minder goede relatie met jongeren die in deze buurt opgroeien, mede omdat professionals onvoldoende aansluiten bij de verschillende doelgroepen c.q. culturen. In deze buurt kunnen meer positieve rolmodellen ingezet worden die wel in staat zijn om die verbinding te maken.

Tuindorp Oost

Dit is een volksbuurt met een hoog “ons-kent-ons”-gehalte. In deze buurt wonen enkele families die in de buurt de dienst uitmaken. De inwoners van deze buurt accepteren geen externe bemoeienis. Zij lossen situaties het liefst zelf op. Er heerst een “eten of gegeten worden”-cultuur. Om zichzelf staande te houden, zijn de bewoners gewend geraakt aan het opzetten van een grote mond en het imponeren van anderen.

Visbuurt

Net zoals Tuindorp Oost is de Visbuurt een volksbuurt. Hierdoor heerst ook in deze buurt een hoog “ons-kent-ons”-gehalte. Veel inwoners hebben een sociale achterstand. Van oudsher hebben inwoners een grote mond en het hart op de tong. Men komt op voor hun eigen rechten.

Het is lang een ongeschreven regel geweest dat je als inwoner van de Visbuurt niet in Tuindorp Oost kwam en andersom. Professionals en jongeren vertellen dat er gedurende een lange tijd sprake is van vetes tussen de inwoners van deze buurten. De vetes komen onder andere door ruzies tussen families. Dit heeft tot veel geweldsincidenten geleid, waaronder autobranden, vechtpartijen en wapenincidenten. Dergelijke incidenten hebben ertoe geleid dat buurtbewoners zich zijn gaan bewapenen. Daarmee is het dragen van wapens in deze buurten genormaliseerd. Hier groeien kinderen en jongeren mee op, waardoor zij ook steeds vaker wapens dragen. Dit geldt volgens gesproken jongeren al voor kinderen van 12 en 13 jaar. Meerdere professionals maken zich zorgen over deze ontwikkeling. Volgens enkele jongeren speelt sociale media ook een rol in deze normalisering. Zo zegt een jongere: *Als ik mijn Instagram open, zie ik foto's en video's van mensen die worden neergestoken en -geschoten. Als je 14 bent en je ziet dat telkens, dan wordt dat je normaal.*

Online domein

Vrijwel unaniem geven professionals aan dat het ze ontbeert aan een goede informatiepositie in het online domein, waardoor onvoldoende bekend is wat er online gebeurt. Dit geldt ook voor veel ouders, zo geven professionals aan. Het gevolg is dat jongeren online relatief eenvoudig hun gang kan gaan. Dit baart de gesproken professionals zorgen. Op de vraag wat ze wel weten over het online domein, komt het volgende naar voren:

- Jongeren zijn niet meer in staat om online de waarheid en leugens van elkaar te onderscheiden. Dit beïnvloedt hun denk- en zienswijze;
- Pesten gebeurt veel, maar dergelijk online wangedrag door jongeren wordt vaak niet gecorrigeerd;
- Wat online gebeurt, kan gevolgen hebben in het fysieke domein. Als voorbeeld is genoemd dat online ruzies kunnen ontstaan die uitmonden in vechtpartijen.

Volgens gesproken jongeren gebruiken criminelen het online domein om jongeren te rekruteren, bijvoorbeeld door te vragen of ze iets willen verkopen en daarmee geld te verdienen. In het verlengde hiervan zeggen jongeren dat je in Den Helder binnen tien minuten alle soorten soft- en harddrugs kan krijgen. Dealers zijn namelijk goed bereikbaar op sociale media, zoals op Snapchat en Telegram.

Sociale media-analyse van de online leefwereld

De sociale media-analyse bevestigt wat de jongeren hierboven zeggen. Voornamelijk op het platform Snapchat is te zien hoe via *story's* (die zichtbaar zijn voor alle Snapchat-vrienden) en persoonlijke berichten uitvraag wordt gedaan naar 'spelers' of 'soldaten' die geld willen verdienen. De verdiensten variëren van enkele tientjes tot duizenden euro's. Uit deze 'vacatures' wordt niet duidelijk welke klussen uitgevoerd moeten worden. Vermoedelijk wordt dit pas duidelijk wanneer een geïnteresseerde via een persoonlijk bericht reageert. Uit sommige uitvragen blijkt wel dat de geïnteresseerde over een auto moet beschikken. Ook op Telegram zijn berichten van verschillende accounts gevonden die vragen naar personen om klussen uit te voeren.

Naast deze online rekruteringsprocessen is zowel Snapchat als Telegram een platform waarop veel wordt gehandeld. Denk daarbij aan snoep, vapes, vuurwerk, parfum, kleding (waaronder schoenen en petten) en naaktfoto's en -video's. Talloze accounts vragen om seksuele content, fysieke afspraken (seksdates) en escorts. Verder worden op Snapchat en Telegram verschillende hoeveelheden softdrugs zoals wiet en hasj, harddrugs zoals cocaïne en andere illegale spullen zoals nepgeld, (gestolen) elektrische fietsen of onderdelen daarvan, wapens en identificatiedocumenten zoals ID-kaarten, rijbewijzen en paspoorten aangeboden. In de berichten waar dergelijke producten worden aangeboden, is vaak het complete aanbod te zien inclusief prijzenlijst en de wijze waarop afnemers contact kunnen opnemen. In het geval van drugshandel geven dealers vaak aan wanneer ze 'actief' zijn voor bestellingen. Uit een aantal berichten blijkt dat de personen achter de accounts actief zijn in Den Helder. Zo verkoopt een account via Telegram cocaïne in de

regio, maar staat in berichten ook specifiek vermeld dat het wordt aangeboden in Den Helder. Daarnaast zijn er berichten aangetroffen waarin staat dat in heel Noord-Holland lachgas en snus verkrijgbaar is en dat gestolen fietsen te koop is.

Gedurende de onderzoeksperiode lijkt op TikTok weinig handel plaats te vinden. Dit platform speelt voornamelijk een rol in de beïnvloeding van jongeren, mede doordat er veel content is die drugsgebruik, geweld of andere criminaliteitsvormen normaliseert en soms zelfs stimuleert. Tegelijkertijd biedt TikTok ook content die crimineel gedrag ontmoedigt; denk aan filmpjes die de gevaren van cocaïnegebruik tonen of het leven vanuit de gevangenis laten zien. Verder is zicht gekregen op zogenoemde gossip-kanalen waar meerdere accounts roddels over jongeren uit Den Helder verspreiden. Tevens blijkt op die gossip-kanalen dat Den Helder een negatief imago heeft. Onder sommige foto's en video's staan namelijk reacties zoals *Den Helder moet gwn opgeblazen worden*, *Dellie de ghetto* en *enige positieve punt van Den Helder is de boot naar Texel en de trein naar Alkmaar*.

Zoals genoemd is het lastig gebleken om op Telegram, Snapchat en TikTok bij aantoonbare lokale content te komen, zoals video's van vechtpartijen of vernederingsfilmpjes. Het vermoeden is dat dit wordt gedeeld in gremia waar je als buitenstaander niet in wordt toegelaten. Desalniettemin laat de sociale media-analyse wel zien dat jongeren uit Den Helder – voornamelijk op Snapchat en Telegram – relatief eenvoudig in aanraking kunnen komen met criminele omgevingen en invloeden als ze daar naar op zoek zijn. De online wereld is immers grenzeloos en jongeren worden online beïnvloed op regionaal, landelijk en zelfs internationaal niveau.

Overige factoren

In veel gesprekken met professionals is het gegaan over de beschikbare vervolgoopleidingen en het werkaanbod in Den Helder, in combinatie met de geografische ligging van Den Helder. De jongeren die na de middelbare school een hbo- of wo-opleiding willen gaan volgen, hebben hiertoe weinig mogelijkheden in de nabije omgeving van Den Helder. De dichtstbijzijnde stad is Alkmaar, maar volgens professionals vervolgen de meeste jongeren hun studie elders in het land. Hierdoor maken veel hoogopgeleide jongeren de keuze om te verhuizen, omdat heen en weer reizen een te grote tijdsinvestering is. Het gros van deze studenten blijft na hun studie elders wonen. Dit komt omdat het in de nabije omgeving van Den Helder niet alleen schort aan vervolgoopleidingen, maar ook aan een divers en passend werkaanbod. Overigens doet het tekort aan divers werkaanbod volgens professionals niet alleen opgeld voor de hoger opgeleiden, maar voor de gehele bevolking in Den Helder.

Al met al draagt het voorgaande bij aan de instandhouding van een kwetsbare populatie in Den Helder, aldus professionals. Dit blijkt ook uit cijfers uit 2023. Tabel 2 laat zien wat in dat jaar de relatieve omvang van het aantal laag-, middelbaar- en hoogopgeleiden²³ was in Nederland, de gemeente Den Helder, Tuindorp Oost en de Visbuurt. Cijfers over de Falgabuurt zijn niet beschikbaar.

23. Laag: niveau basisonderwijs, vmbo-b/k, vmbo-g/t, avo onderbouw, mbo1. Middelbaar: niveau mbo 2, 3 of 4 en havo, vwo bovenbouw. Hoog: niveau hbo, wo, postacademisch en doctoraat.

Tabel 2 – Het opleidingsniveau van inwoners in Nederland, Den Helder en de drie buurten (in %)²⁴

	Laag	Middelbaar	Hoog
Nederland	26	37	36
Gemeente Den Helder	30,6	50,9	18,4
Tuindorp Oost	50	44,8	5,2
Visbuurt	34,2	56,5	9,3

Uit tabel 2 blijkt ten eerste dat het percentage hoogopgeleiden in de gemeente Den Helder aanzienlijk lager is dan in Nederland. Dit geldt nog sterker voor Tuindorp Oost en de Visbuurt. In deze twee buurten wonen ook relatief meer laagopgeleiden, voornamelijk in Tuindorp Oost. Met dit resultaat in gedachten, zegt een professional het volgende over de kans op criminele betrokkenheid: *Veel ontwikkelde jongeren verhuizen. Hierdoor wordt de groep die laag- of middelbaar opgeleid is relatief gezien groter. Die groep – waar ook de raddraaiers tussen zitten – krijgt zo meer invloed. Om er dan toch bij te horen, sluit je je daar bij aan en ga je je gedragen volgens de maatstaven die gelden.*

De huidige aanpak

Om een overzicht te kunnen geven van de thema's waar in de komende jaren meer aandacht naar uit gaat en welke aanpakken en interventies van start (zijn ge)gaan in de gemeente Den Helder, hebben we een openbronnenonderzoek uitgevoerd en hebben we beleidsdocumenten geanalyseerd die ons door de gemeente Den Helder ter beschikking zijn gesteld. Voor de beschrijving hebben we de teksten uit de beleidsdocumenten zoveel mogelijk letterlijk overgenomen.

Het lokale Integrale Veiligheidsbeleid

In de gemeente Den Helder is voor de periode 2023–2026 een beleidsplan opgesteld waarin de focus onder andere ligt op het lokale Integrale Veiligheidsbeleid (LIVB). In het beleidsplan wordt gezegd dat er stappen gezet moeten worden wat betreft de samenwerking en verbinding tussen team Openbare Orde en Veiligheid (OOV) en de andere gemeentelijke teams. Dit is nodig om de gestelde ambities per thema te verwezenlijken. In de genoemde periode zijn drie thema's geselecteerd waar meer aandacht naar uitgaat. Vooruitlopend op de beschrijving hiervan impliceert het woordgebruik in het LIVB dat er relatief weinig aandacht uitgaat naar (risicovolle) jongeren.

24. AlleCijfers (z.d.). Statistieken gemeente Den Helder; CBS (2024, 8 oktober). Nederlanders hebben steeds vaker hbo of universiteit gevolgd.

Aanpak Zorg & Veiligheid

Omdat de grote maatschappelijke opgaven enkel samen kunnen worden aangepakt, is een goed lopende samenwerking tussen zorg- en veiligheidspartners steeds belangrijker. Om dit te bereiken, zijn vier ambities geformuleerd:

1. Verbinding maken met het Sociaal Domein en de samenwerking verbeteren om zodoende de gezamenlijke verantwoordelijkheid te pakken voor de aanpak van overlast door mensen met een zorg- en/of hulpvraag;
2. Doorontwikkeling van het Ketenhuis, gezien de belangrijke positie in de aanpak van (complexe) casuïstiek op het snijvlak van zorg en veiligheid;
3. Opzetten van ankerplaatsen. Dit zijn veilige plekken voor mensen die moeilijk in de samenleving kunnen wonen;
4. Realiseren van lokaal en regionaal toezicht en handhaving op de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en Jeugdwet. Door ieders rollen, taken en verantwoordelijkheden helder te omschrijven, wordt zorgfraude aangepakt.

Ondermijning

Om ondermijning een halt toe te roepen, staan in het beleidsplan vier ambities:

1. De gemeente en de samenleving weerbaar maken tegen ongewenste externe druk, door ze kennis bij te brengen over hoe ze moeten handelen bij signalen van ongewenste externe druk en/of bij signalen van onderdrukking;
2. Het Veiligheid Informatie Knooppunt (VIK) wordt operationeel en gepositioneerd in de organisatie als schakel voor het duiden en ophalen van informatie;
3. Inzetten op ondermijning door aan te sluiten bij drie RIEC-thema's: kwetsbare jongeren, drugsproductie en -locaties, en havenveiligheid;
4. Inzicht krijgen in mensenhandel door de onvergunde prostitutiesector in beeld te hebben en adequaat te reageren op misstanden.

Fysieke, digitale en sociale leefomgeving

In verschillende leefomgevingen doen zich andere opgaven voor. Per leefomgeving worden de genoemde ambities beschreven:

Fysieke leefomgeving

- Doorontwikkelen van informatiegestuurd toezicht en handhaving, zodat een snelle en efficiënte inzet mogelijk is;
- Vanuit samenwerking integrale controles uit gaan voeren;
- Oefenen, opleiden en voorbereiden op een ramp/crises, zodat inwoners in dergelijke situaties kunnen vertrouwen op de gemeente;
- Van Willemsoord een veilig uitgaansgebied maken voor jong en oud;
- Een veiligere samenleving creëren door juridische handhaving, waardoor inwoners veilig kunnen wonen, werken en recreëren.

Onveiligheidsgevoelens in Den Helder

De jongeren hebben in de gesprekken meerdere gebieden/plekken genoemd waar zij zich onveilig voelen:

- De bunkers;
- De omgeving rondom het AZC;
- Delen in Nieuw Den Helder, zoals het Johan Cruijff Court;
- Station Den Helder Zuid;
- Tuindorp Oost;
- Visbuurt, met name door de vele donkere steegjes;
- Willemsoord.

Volgens enkele jongeren voelt het niet goed om op Willemsoord te zijn. Er heerst vaak een agressieve sfeer. Dit uit zich onder andere in geweldsincidenten in en buiten uitgaansgelegenheden en tijdens de kermis. Op basis hiervan is het een terecht genoemde ambitie in het LIVB om van Willemsoord een veilig uitgaansgebied te maken voor jong en oud.

Digitale leefomgeving

In Den Helder stijgen de cijfers met betrekking tot digitale criminaliteit. Daarom zijn twee ambities geformuleerd:

- Op preventieve wijze inwoners informeren over cybercrime, zodat jong en oud zich bewust worden van de gevaren en handvaten hebben om slachtofferschap te voorkomen;
- Komen tot een bredere aanpak van cybercrime dan enkel op preventie, namelijk op preparatie, repressie en nazorg.

Sociale leefomgeving

- Deelname aan de aanpak van kwetsbare buurten.²⁵

Aanpak kwetsbare buurten

In een aantal buurten in de gemeente Den Helder is er sprake van achterstanden op het gebied van leefbaarheid, overlast, veiligheid en kansengelijkheid. In de gemeentelijke startnotitie zijn de Visbuurt, Tuindorp Oost en (delen van) Nieuw Den Helder genoemd. Om de situatie in deze gebieden te veranderen, is volgens de gemeente de reguliere gemeentelijke inzet vooralsnog niet voldoende gebleken. Daarom start de aanpak kwetsbare buurten, bestaande uit vier doelstellingen:

25. Gemeente Den Helder (2023). Beleidsplan IV en VTH taken 2023–2026.

- De leefbaarheid in de betreffende buurten verbeteren en een verdere kansenongelijkheid van de bewoners van deze buurten tegengaan;
- Met het fonds voor kwetsbare buurten nieuwe activiteiten in deze buurten uitvoeren, dan wel bestaande activiteiten intensiveren of prioriteren;
- Samen met netwerkpartners optrekken in het verbeteren van de buurten en daartoe een gezamenlijke stuurgroep inrichten;
- Samen met de buurtbewoners werken aan de verbeteraanpak van de wijk.

Om tot een succesvolle aanpak te komen en de doelstellingen te behalen, zijn vijf aandachtspunten genoemd:

- Een structurele meerjarige inzet op meerdere vlakken;
- Naast de langdurige inzet gericht op structurele verbeteringen, wordt ook gezocht naar korte termijn verbeteringen. Dit moet de betrokkenheid van inwoners en partners vergroten;
- De aanpak moet het woon- en leefklimaat van inwoners verbeteren. Daarom wordt samenwerking gezocht met inwoners. Bij voorkeur zijn ze medebedenker of -eigenaar van oplossingen. Hiervoor is laagdrempelige aanwezigheid in buurten van belang;
- Een goede samenwerking met netwerkpartners is ook van belang, zoals met zorgverleners, schoolbesturen, woningcorporaties en de politie;
- In de buurten worden door inwoners, maatschappelijke partijen en de gemeente al veel activiteiten georganiseerd. Er gaat geïnventariseerd worden welke activiteiten aanvullend kunnen zijn.²⁶

Preventie met Gezag

De aanpak PmG richt zich vooral op de sociale omstandigheden die jongeren kwetsbaar maken om in de criminaliteit terecht te komen of hierin door te groeien. Ook is de aanpak PmG aanvullend op de aanpak kwetsbare buurten; die richt zich vooral op de fysieke leefomgeving. In het plan van aanpak PmG is als doel gesteld dat iedere jongere in Den Helder weerbaar is tegen criminaliteit door jongeren kansen en mogelijkheden aan te reiken en ze te laten opgroeien in een veilige en leefbare omgeving. Er is ook focus aangebracht. Eerder is al genoemd dat de Falgabuur, Tuindorp Oost en de Visbuurt de focusbuurten zijn. De focusgroep betreft jongeren van 10-15 jaar en de interventies gaan vooral ingezet worden in het thuisdomein, schooldomein en de omgeving. Dit heeft tot de volgende concrete doelstellingen geleid:

26. Gemeente Den Helder (2022). Startnotitie kwetsbare buurten.

- Thuis – In 80 procent van de gezinnen waar tieners van 10-15 jaar wonen, moet een aanpak starten om de bestaande problematiek te verminderen. Dit moet in die gezinnen tot meer rust leiden;
- School – Het percentage schooluitval moet met 60 procent dalen en bij 70 procent van de 10-15 jarigen moeten de sociale omstandigheden waarin zij leven geen invloed meer hebben op hun leerprestaties;
- Omgeving – Van de 10-15 jarigen moet 25 procent minder ambulante jeugdhulp nodig hebben en moet 40 procent van de 10-15 jarigen minder of geen delicten plegen.

Om de doelstellingen te verwezenlijken, starten vijf interventies:

Interventie 1

Veel jongeren in Den Helder groeien op in een sociaal zwak gezin. Vaak is in deze gezinnen sprake van intergenerationele problematiek. Om dit te doorbreken, wordt 'Alleen jij bepaalt wie je bent' als gezinsinterventie ingezet. Van alle 10- tot 15-jarigen die kampen met intergenerationele problematiek, moet minstens 30 procent de interventie volgen zodat hun toekomstperspectief verbeterd.

Interventie 2

Voor veel 10- tot 15-jarigen en hun ouders geldt dat zij niet tot nauwelijks contact hebben met anderen waar zij zich aan kunnen optrekken. Daarom gaan positieve rolmodellen ingezet worden; iemand waar ze zich mee willen identificeren. Dit moet ertoe leiden dat minimaal 15 procent van de jongeren en ouders een hoger zelfbeeld krijgen en ze zich veerkrachtiger voelen bij het maken van keuzes.

Interventie 3

Omdat 10- tot 15-jarigen sterk beïnvloed worden door de personen met wie zij omgaan, moet voorkomen worden dat jongeren beïnvloed worden door criminele vrienden. Daarom wordt een beroep gedaan op het specialistisch jongerenwerk; de inzet van jongerenwerkers en jeugdcoaches die in staat zijn om om te gaan met jongeren die ernstige overlast veroorzaken en/of criminaliteit plegen. Dit wordt ook wel de 2%-doelgroep genoemd. De inzet van het specialistisch jongerenwerk moet ertoe bijdragen dat 15 procent van de 10- tot 15-jarigen niet (meer) betrokken raakt bij criminele activiteiten en dat 20 procent van degenen die begeleid worden door het specialistisch jongerenwerk goede dagbesteding hebben gevonden.

Interventie 4

De 2%-doelgroep heeft vaak problemen op school, waardoor een deel ook uitvalt. Dit beïnvloedt het toekomstperspectief op negatieve wijze. Daarom worden op scholen brugfunctionarissen ingezet. Een brugfunctionaris moet de verbinding leggen tussen de verschillende leefgebieden waarin jongeren zich begeven. Ook weet de brugfunctionaris – afhankelijk van de problematiek waar de jongere mee kampt – waar de juiste

hulp en ondersteuning te vinden is en wat er nodig is om talenten te ontplooiën. Dit moet leiden tot een positievere toekomstperspectief. Al met al moet het aantal 10- tot 15-jarigen dat voortijdig de school verlaat met 25 procent afnemen.

Interventie 5

In klassen zitten vaak meerdere jongeren die meer aandacht vragen. Om ervoor te zorgen dat zij de benodigde aandacht krijgen en dit niet ten koste gaat van de andere jongeren in de klassen, worden in deze klassen extra docenten ingezet. De aandacht vragende jongeren krijgen hierdoor het gevoel gezien en gehoord te worden. Dit moet ertoe leiden dat het aantal 10- tot 15-jarigen dat voortijdig de school verlaat met 25 procent afneemt.²⁷

Reflectie op en kansen voor de aanpak

Op basis van de gesprekken met professionals en jongeren reflecteren we hierna op een deel van de (toekomstige) aanpak en interventies. Ook hebben de gesprekken inzicht geboden in kansen om de aanpak te verbeteren.

Verbeteren van de leefbaarheid

Veel professionals zijn van mening dat de woonomstandigheden van inwoners en de leefbaarheid in buurten tekortschieten. Genoemd is dat particuliere huurwoningen slecht onderhouden worden, waardoor het in huizen bijvoorbeeld tocht en er sprake is van schimmel en vocht in huis. Dit gaat ten koste van de gezondheid en het woongenot van bewoners. Daarom zijn professionals van mening dat geïnvesteerd moet worden in het verbeteren van de woonomstandigheden en leefbaarheid in buurten. In het verlengde hiervan is door enkele professionals genoemd dat creatieve jongeren kunnen bijdragen aan het opvrolijken van wijken, bijvoorbeeld door graffiti te gebruiken op zogenoemde muren zonder ramen. Al met al bevestigt het voorgaande een van de doelstellingen uit de aanpak kwetsbare buurten, namelijk het verbeteren van de leefbaarheid. Volgens professionals kan voor het verbeteren van de leefbaarheid vaker samenwerking worden gezocht met inwoners.

Activiteiten voor jongeren

Eerder is al geschreven dat in 2008 de organisatie Zeestad benadrukte dat Den Helder een aantrekkelijke stad moest gaan worden met een dito centrum en een voorzieningenaanbod op niveau, om zodoende het dalende inwoneraantal te keren. Vrijwel unaniem geven de jongeren aan dat Den Helder anno 2025 geen aantrekkelijke stad is. Een jongere zegt: *Den Helder is echt de plek om dood te gaan, want er is geen moer te doen.* Volgens jongeren is er onvoldoende vermaak, is er een tekort aan plekken waar ze terechtkun-

27. Gemeente Den Helder (2024). Plan van aanpak. Preventie met Gezag.

nen en is hetgeen er georganiseerd wordt niet op alle doelgroepen gericht. Onder meerdere jongeren heerst het gevoel dat de gemeente zich vooral bezighoudt met andere dingen dan met de jeugd. Zo zegt een jongere: *Ik heb oprecht het idee dat de gemeente ons niet interesseert en geen rekening met ons houdt. Ze doen totaal niks voor ons. Ze willen het perfecte plaatje uitstralen, maar het is niet leuk en gezellig.* Een andere jongere zegt: *Er is echt weinig te doen. We hebben maar één bioscoop en één bowlingbaan. Dat is het enige wat je qua leuke activiteiten kunt doen.*

Het voorgaande strookt niet met een genoemde doelstelling in de aanpak kwetsbare buurten, namelijk het organiseren van nieuwe activiteiten dan wel bestaande activiteiten intensiveren of prioriteren. Om hier richting aan te geven, is aan de jongeren gevraagd waar zij behoefte aan hebben:

- Meer activiteiten voor minderjarigen;
- Meer speelplaatsen/speeltuinen, zoals een trampolinepark;
- Een levendiger centrum met winkels en kroegen;
- Plekken waar jongeren kunnen chillen en zich kunnen vermaken, bijvoorbeeld omdat ze daar kunnen gamen. In het verlengde hiervan oppert een jongere dat voor 18-jarigen en ouder een soort jongerenhuis of jongerencafé opgericht kan worden, waar een biertje voor minder geld te koop is dan gemiddeld in Den Helder. Meerdere professionals beamen dat het in Den Helder schort aan fysieke plekken en activiteiten waar kinderen en jongeren kunnen experimenteren om hun talenten te ontwikkelen, hun kwetsbaarheden te ontdekken en te leren om grenzen aan te geven. Enkele professionals zien als meerwaarde van dergelijke plekken dat het de vertrouwensband met jongeren bevordert en dat het bijdraagt aan een verbeterde informatiepositie;
- Meer feesten organiseren, naast de feesten die tijdens de zomerperiode al georganiseerd worden.

Op de vraag aan jongeren waar dergelijke activiteiten en gelegenheden gerealiseerd moeten worden, geven enkelen aan dat het niet op Willemsoord moet zijn. Dit is namelijk een locatie die – zoals eerder al is geschreven – gepaard gaat met onveiligheidsgevoelens voortkomend uit hetgeen zich voordoet in en rondom de uitgaansgelegenheden. Het centrum en delen in de wijk Nieuw Den Helder zijn wel als interessante locaties genoemd. Met het oog op de toekomst zeggen meerdere jongeren dat het waardevol zou zijn als de gemeente vaker in gesprek gaat met jongeren, om zodoende te peilen waar hun behoeften liggen. Dit is een actiepoint dat gesproken professionals ook aandragen.

Toekomstperspectief

Veel professionals hebben zich uitgelaten over het toekomstperspectief van jongeren in Den Helder, met name over de mogelijkheden op de arbeidsmarkt. Het huidige werkaanbod is volgens hun namelijk beperkt en weinig divers. Veel van de gesproken jongeren beamen dit. Een jongere zegt: *Ik kan hier uitgroeien naar de marine of de binnenvaart,*

maar verder eigenlijk niet. Winkels zijn er nauwelijks. Dus er moeten meer mogelijkheden voor werk komen. Het huidige werkaanbod maakt het ook minder aantrekkelijk om in Den Helder te blijven wonen, zo geven professionals en jongeren aan.

Verder geven enkele professionals aan dat zij regelmatig nadenken om Den Helder te verlaten en ergens anders te gaan wonen. De voornaamste reden is dat ze hun (toekomstige) kinderen niet in Den Helder willen laten opgroeien, omdat volgens hun de kwaliteit van het onderwijs niet voldoende is en/of de invloeden van de straat te negatief zijn. Deze professionals zijn van mening dat deze omstandigheden niet bijdragen aan een positieve ontwikkeling en een positief toekomstperspectief voor hun kinderen.

Vroegsignalering

Veel professionals vinden dat de preventieve keten in algemene zin nog niet afdoende in staat is om vroegtijdig risicofactoren te signaleren. Met het oog op de geformuleerde doelstellingen in het plan van aanpak PmG is dit een relevante bevinding. Immers, in het plan van aanpak PmG staat dat in 80 procent van de gezinnen waar 10-15-jarigen wonen aanpakken starten om bestaande problematiek te verminderen en dat bij 70 procent van de 10-15-jarigen de sociale omstandigheden waarin zij leven geen invloed meer hebben op hun leerprestaties. Dit zijn pas realistische doelstellingen wanneer professionals zicht hebben op de doelgroep; dus op die gezinnen met problematiek en op die sociale omstandigheden waarin jongeren leven.

Professionals noemen meerdere redenen waardoor de preventieve keten nog niet afdoende in staat is om vroegtijdig risicofactoren te signaleren:

- Indien professionals *outreaching* werken, nemen ze proactief contact op met burgers – waaronder met jongeren – en bieden ze (ongevraagd) hulp en diensten aan. Ze wachten dus niet tot burgers naar hun komen met een hulpvraag. Om ervoor te zorgen dat burgers de (ongevraagde) hulp en diensten accepteren, is het noodzakelijk dat een professional veel in de wijk aanwezig is en daarmee een vertrouwd gezicht is. Ook moet de professional persoonlijk contact maken met burgers en benaderbaar zijn voor vragen.²⁸ Volgens gesproken professionals werkt men in Den Helder te weinig *outreaching*. In dit kader is het in de gesprekken vooral gegaan over de politie, boa's, welzijns- en hulpverleningsorganisaties.

Volgens professionals is de politieorganisatie de laatste jaren in steeds mindere mate op laagdrempelige wijze benaderbaar geweest in wijken en op scholen. Hierbij doelt men met name op de wijkagenten. Ten eerste komt dit omdat wijkagenten een groot deel van hun arbeidsuren druk zijn met het afhandelen van meldingen in de noodhulp. Ten tweede – zo geven enkele professionals aan – mijden wijkagenten buurten om confrontaties met burgers te voorkomen. Ook onder een deel van de gesproken jongeren heerst het gevoel dat de politie buurten mijdt. Al met al is dit

28. Omlo, J. (2017). Wat werkt bij *outreaching* werken? Kansen en dilemma's voor sociale wijkteams. Utrecht: Movisie.

niet bevorderlijk voor het opbouwen van een goede informatiepositie, aldus professionals. Ook draagt het niet bij aan het vertrouwen dat burgers in de politie hebben. Zo geven meerdere jongeren aan het gevoel te hebben dat de politie er enkel is wanneer een straf uitgedeeld moet worden. Hierdoor hebben zij een negatief beeld van de politie. Hoewel het voorgaande gaat over de aanwezigheid van de politie, zeggen professionals dat boa's ook onvoldoende in de buurten aanwezig zijn geweest. De afwezigheid van de politie en boa's is niet bevorderlijk voor een genoemde ambitie in het LIVB, namelijk het creëren van een veiligere samenleving door juridische handhaving.

Met het oog op de toekomst vinden jongeren het belangrijk dat de politie meer aanwezig is in de buurten en op een laagdrempelige manier het gewone gesprek aangaat met burgers. Investeren in jeugdagenten en -boa's kan hiervoor als oplossing dienen, aldus professionals en een jongere. Een andere oplossing die enkele jongeren noemen, is dat de politie open dagen of rondleidingen organiseert. Dit moet volgens die jongeren aantonen dat de politie meer is dan enkel het uitschrijven van bekeuringen (lees: repressie).

Naast de politie- en boa-organisatie vinden professionals dat welzijns- en hulpverleningsorganisaties ook meer *outreaching* moeten werken. Om ervoor te zorgen dat burgers de aangeboden hulp ook gaan omarmen, is het volgens gesproken professionals belangrijk dat een deel van het personeel van welzijns- en hulpverleningsorganisaties gaat verbeteren in cultuursensitief werken. In staat zijn om met iedere doelgroep de "juiste taal" te spreken, maakt in contact komen gemakkelijker en zal ervoor zorgen dat het vertrouwen van burgers sneller groeit. Door het contact komt er ook meer zicht op eventuele risicofactoren;

- In meerdere organisaties is er sprake van een hoog verloop van personeel. Dit bevordert de informatiepositie – en daarmee de kwaliteit van vroegsignalering – niet. Tevens draagt een hoog personeelsverloop niet bij aan het opbouwen van een band met een jongere. Daarom moet een hoog personeelsverloop binnen organisaties worden tegengegaan;
- Enkele professionals geven aan dat er vooralsnog partijen missen die een waardevolle bijdrage kunnen leveren aan vroegsignalering. Genoemd zijn onder andere het consultatiebureau, de kinderdagopvang, huisartsen en woningcorporaties;
- Zoals eerder al aangegeven, zijn veel professionals van mening dat niet alleen de informatiepositie in de wijken en op scholen beter moet. Ook de online informatiepositie behoeft verbetering. Tot nog toe blijft veel van wat online gebeurt buiten beeld van professionals, waardoor jongeren online relatief eenvoudig hun gang kunnen gaan.

Doordat de preventieve keten nog niet afdoende in staat is om risicofactoren vroegtijdig te signaleren, is er volgens professionals onvoldoende zicht op risicovolle 12-minners. Een genoemde oplossing is dat professionals uit de preventieve keten getraind worden in het leren signaleren van risicofactoren, maar ook wat vervolgens het handelingsper-

spectief is. Immers, indien wel in een vroegtijdig stadium risicofactoren gesignaleerd worden, duurt het vaak nog te lang voordat hier opvolging aan wordt gegeven.

Een gegeven winstwaarschuwing is dat risicovolle jongeren die in beeld gaan komen door verbeterde vroegsignalering, niet altijd hulp, zorg en/of ondersteuning zullen accepteren; het vrijwillig kader. Zoals eerder genoemd kan meer *outreaching* en cultuursensitief werken hierbij helpen. Dit is volgens professionals nodig, omdat hulp anders pas blijft starten wanneer jongeren in beeld komen vanwege ernstige(re) gepleegde strafbare feiten.

Samenwerking tussen organisaties

Veel professionals die in de uitvoering werkzaam zijn, geven aan regelmatig een kloof te ervaren tussen het gemeentelijk beleid en de uitvoering, de haalbaarheid van het beleid in de uitvoering en de behoeften in de samenleving. Zo geeft een professional aan: *Tijdens een overleg hoor ik de gemeente wel eens zeggen “Je kunt dit of dat intensiever doen”. Dan merk ik dat ze geen flauw benul hebben van wat ons werk inhoudt of wat we doen”.* Een andere professional zegt: *Er is een ravijn tussen beleid en uitvoering. Er is geen contact met de werkvloer over wat echt werkt en wat nodig is.* Om de *mismatch* op te lossen, is het volgens deze professionals belangrijk dat beleidsmakers meer in gesprek gaan met uitvoerende professionals. Dit is een oplossing die raakt wat in het LIVB is geschreven, namelijk dat stappen gezet moeten worden in de samenwerking en verbinding tussen het team OOV en de andere gemeentelijke teams.

Verder bestaan er volgens professionals relatief veel integrale overleggen in de gemeente Den Helder. Gegeven kritiek is dat de bestaande overleggen niet alle doelgroepen bedienen. Ook geldt voor een deel van de overleggen dat het nog niet loopt zoals gewenst. Dit komt volgens professionals onder andere omdat het schort aan een sterke regievoerder en het ontbreekt aan duidelijke werkafspraken en aan duidelijkheid over ieders verantwoordelijkheden. Ook ontbeert het aan onderling vertrouwen tussen een deel van de professionals die deelnemen aan overleggen. Het eerdergenoemde personeelsverloop binnen organisaties helpt hierin niet mee.

Door de genoemde kritiekpunten delen niet alle deelnemers al hun informatie tijdens overleggen. Niet zelden verschuilen zij zich hiervoor achter de onmogelijkheden van de privacywetgeving, aldus professionals. Tegelijkertijd zijn er professionals die welwillend zijn om informatie te delen, maar doen zij dit niet omdat zij onvoldoende kennis hebben van de mogelijkheden die de privacywetgeving biedt. Professionals meenemen in de kansen van de privacywetgeving in relatie tot informatie-uitwisseling is daarom een belangrijk actiepunt, aldus meerdere professionals. Het gevolg van het voorgaande is dat veel professionals niet van elkaar weten met welke jongeren zij zich bezighouden en van welke aanpakken/interventies die jongeren deel uitmaken, aldus professionals. Met andere woorden: de aanpak is gefragmenteerd. Hierover zegt een professional: *Het is een versnipperd landschap door het subsidiebeleid. Integraal werken aan een wijk gebeurt onvoldoende. Maar als je geen overzicht hebt van wie wat doet, kun je daar ook moeilijk op sturen.*

De gefragmenteerde aanpak komt onder andere tot uiting doordat jongeren gedurende hun jeugd te maken hebben met meerdere professionele hulpverleningsorganisaties en met nog meer verschillende professionals. Dit geldt ook voor een deel van de gesproken jongeren in dit onderzoek. Zij geven aan dat door de hoeveelheid aan professionals het persoonlijke karakter vaak ontbrak, ze telkens een nieuwe vertrouwensband met een professional hebben moeten opbouwen en ze continu hetzelfde verhaal hebben moeten vertellen. Ook vertellen ze dat de wijze van hulpverlening vaak onvoldoende aansloot bij de problematiek waar ze mee kampten en hetgeen waar ze behoeften aan hadden, waardoor het idee is ontstaan dat iedere organisatie en hulpverlener “maar wat doet”. Verder vinden meerdere jongeren dat de hulpverleners te vaak een oordeel vormden over hen, in plaats van ze daadwerkelijk het duwtje in de juiste richting te geven. Al met al geven de jongeren aan dat ze door het voornoemde niet aan verwerking toe zijn gekomen, integendeel zelfs. Gesproken professionals beamen dat de geschetste situatie effectieve hulpverlening in de weg staat. Hierdoor groeit het wantrouwen in de hulpverlening en neemt de intrinsieke motivatie om opnieuw hulp te zoeken af.

Het interventiepalet

De gesproken professionals is naar hun mening gevraagd omtrent de huidige interventies en projecten waaraan uitvoering wordt gegeven in Den Helder. Velen zeggen dat de focus te veel ligt op de doelgroep van 12 jaar en ouder. Er zou meer aandacht moeten uitgaan naar de doelgroep 12-, zodat criminele betrokkenheid vaker voorkomen kan worden. Ook vinden enkele professionals dat op basisscholen meer aandacht moet uitgaan naar het vergroten van de weerbaarheid van kinderen, bijvoorbeeld ten aanzien van groepsdruk. Veel van de gesproken jongeren vinden ook dat meer aandacht moet uitgaan naar de doelgroep 12-. Er zijn immers voorbeelden van jongeren van 12 jaar en ouder die al betrokken zijn geraakt bij onder andere drugs- en wapencriminaliteit, terwijl dit voorkomen had kunnen worden. Een belangrijke voorwaarde om interventies en projecten te kunnen starten op de doelgroep 12-, is volgens professionals dat de doelgroep – zoals eerder gezegd – door kwalitatief goede vroegsignalering in beeld gaat komen. Professionals vinden ook dat meer interventies en projecten zich moeten gaan richten op meiden en vrouwen.

Een ander deel van de gesproken professionals laat een ander geluid horen. Zij vertellen onvoldoende zicht te hebben op de huidige interventies en projecten in Den Helder. Daarom zouden zij het prettig vinden als hier een overzicht van wordt gemaakt en wordt gedeeld. In dat overzicht wensen zij terug te zien welke interventies en projecten er zijn, wie daarvoor verantwoordelijk zijn, op welke doelgroepen de interventies en projecten zich richten, wat de doelstellingen zijn en welke effecten ze hebben. Indien het effect van een interventie of project nog onbekend is, vinden ze het raadzaam om dit te (laten) onderzoeken. Als daaruit voortkomt dat het een ineffectieve interventie of project is, kan hiermee gestopt worden. In plaats daarvan kan geïnvesteerd worden in het (grootser) uitvoeren van effectieve interventies en/of projecten. Een professional zegt hierover: *We gooien allerlei interventies de wijk in. De mensen zijn ons straks spuug- en*

spuugzat. Mijn angst is dat we van alles gaan uitrollen, maar wat vervolgens niets anders oplevert dan in de afgelopen jaren. In het kader van ineffectieve interventies geven enkele jongeren aan dat voorlichting op scholen geen effect heeft. De meeste leerlingen hebben hier namelijk geen zin in, waardoor de inhoud niet beklijft.

Tot slot zeggen enkele professionals dat het op orde brengen van het interventiepalet belangrijk is, maar dat het nog belangrijker is om de voornoemde vroegsignalering en integrale samenwerking te verbeteren. Enkel dan kan gezamenlijk worden bepaald welke interventie het meest passend is voor het individu.

Oog hebben voor het gezin

Eerder is beschreven dat veel jongeren uit de Falgabuur, Tuindorp Oost en de Visbuurt opgroeien in een instabiele en onveilige thuissituatie. In het plan van aanpak PmG staat de doelstelling dat jongeren moeten opgroeien in een veilige en leefbare omgeving. Een concreet genoemde interventie in het plan van aanpak PmG is 'Alleen jij bepaalt wie je bent'. Veel gesproken professionals steunen een dergelijke interventie. Zij geven namelijk aan dat de interventies in Den Helder zich niet enkel moeten richten op jongeren maar ook op hun ouders. Ook veel gesproken jongeren zijn van mening dat in de aanpak ook aandacht uit moet gaan naar ouders. Volgens hun moeten ouders meer ontzorgd gaan worden door meer hulp en ondersteuning aan te bieden. Hierdoor zullen ouders meer ruimte voelen om zich over hun kinderen te bekommeren.

Meerdere professionals temperen het verwachtingspatroon van dergelijke gezinsinterventies. Tot dusverre is het hun ervaring dat het moeilijk is om ouders in een aanpak te betrekken. Eerder is al geschreven over de negatieve ervaringen van jongeren met hulpverlening, maar volgens professionals hebben ouders soortgelijke ervaringen gehad gedurende hun jeugd. Ook ouders zijn daardoor wantrouwend jegens hulpverlening. Een jongere vraagt zich ook af of ouders wel op dergelijke hulp door interventies zitten te wachten.

Professionals hebben twee oplossingsrichtingen genoemd die eraan kunnen bijdragen dat zowel ouders als hun kinderen hulpverlening meer gaan vertrouwen. De eerste oplossingsrichting is eerder al genoemd, namelijk zorgen dat professionals beter in staat zijn om cultuursensitief te werken. De tweede genoemde oplossingsrichting is het realiseren van meer wijksteunpunten in de wijk en/of op scholen. Dit moet het laagdrempelig contact tussen professionals en burgers verbeteren. Over de reeds bestaande wijksteunpunten zegt een professional dat veel burgers hier niet van afweten, waardoor winst te behalen valt in het onder de aandacht brengen van het bestaan van wijksteunpunten. In het kader van het bevorderen van het laagdrempelig contact tussen professionals en burgers halen meerdere jongeren de mate van gastvrijheid in het stadhuis aan. Volgens hun is deze laag, omdat bij binnenkomst direct meerdere beveiligers naar je toe komen. Dit is geen gastvrije ontvangst en zorgt ervoor dat hulpbehoevende burgers met angst of schaamte minder snel naar het gemeentehuis komen. Volgens jongeren draagt de wijze waarop je centraal in de hal plaats moet nemen en moet wachten tot je aan de beurt bent hier ook niet aan bij.

Tot slot hebben enkele professionals geopperd om buurtvaders in te gaan zetten, met name in de Falgabuurtt en Tuindorp Oost. Dit moeten vertrouwde en bekende gezichten uit de buurt zijn waar bewoners tegenop kijken. Zij kunnen als luisterend oor fungeren richting jongeren en hun ouders en ze helpen voor zover dat mogelijk is. Indien het vertrouwen dermate is gegroeid, kunnen buurtvaders ook fungeren als tussenpersoon in de doorgeleiding naar hulpverlening.

Brugfunctionarissen

Om de doelstellingen in het plan van aanpak PmG te verwezenlijken, worden op alle basisscholen brugfunctionarissen ingezet. Meerdere professionals spreken met veel lof over hen. De veelgenoemde reden is dat de brugfunctionarissen zich niet alleen begeven in de schoolomgeving, maar ook zicht hebben op de andere leefgebieden waarin jongeren zich begeven. Daardoor weten ze hoe jongeren zich in de verschillende leefgebieden gedragen, welke risicofactoren opgeld doen en wat het meest kansrijke *entry point* is voor een aanpak. Professionals hebben ook kansen genoemd om de functie van brugfunctionaris te professionaliseren c.q. verbeteren:

- De werkwijzen van brugfunctionarissen verschillen van elkaar. Om hierin meer eenduidigheid te creëren, is het nodig om duidelijke werkafspraken te maken;
- De uitvoering van de functie als brugfunctionaris gaat gepaard met onzekerheid, omdat het jaarlijks de vraag is of hier financiën voor worden vrijgemaakt. Gezien het succes van de functie vinden professionals dat financiering niet langer een vraagteken moet zijn. Sterker nog: professionals pleiten voor meer financiering zodat meer brugfunctionarissen aangesteld kunnen worden. Vooralsnog hebben de huidige brugfunctionarissen enkel tijd voor de zwaarste casuïstiek en komen ze niet toe aan het begeleiden van risicovolle jongeren. Een ander argument die professionals geven om meer brugfunctionarissen aan te stellen, is dat ze dan ook gepositioneerd kunnen worden op het consultatiebureau, de kinderdagopvang en middelbare scholen. Vooral de inzet op het consultatiebureau en de kinderdagopvang is volgens professionals belangrijk met het oog op vroegsignalering.

Gedagsverandering van risicovolle en criminele jongeren

De kans is relatief groot dat een deel van de jongeren uit de Falgabuurtt, Tuindorp Oost en de Visbuurt betrokken raakt bij criminaliteit, zo is uit dit onderzoek gebleken. Hoewel het verbeteren en uitvoeren van voornoemde interventies en aanpakrichtingen zullen bijdragen aan het voorkomen van criminele betrokkenheid bij een deel van de risicovolle jongeren, zal een deel alsnog die stap maken. Volgens enkele professionals is het belangrijk dat voor deze doelgroep geïnvesteerd gaat worden in professionals die onvoorwaardelijk, structureel en gedurende een lange periode naast hen gaan staan en hulp bieden in de leefgebieden waar dat nodig is; genoemd zijn jeugdcoaches en re-integratieofficieren. Voormalig criminele jongeren beamen het belang van dergelijke professionals, waar volgens hun momenteel een tekort aan is in Den Helder. Gedurende hun jeugd hebben zij dergelijke personen in hun leven gemist, terwijl dit hun had kun-

nen helpen bij het afstand nemen van hun criminele betrokkenheid. Wat volgens deze jongeren doorslaggevend is voor het succes van jeugdcoaches en re-integratieofficiëren is dat ze oprecht vragen hoe het gaat, geen oordeel vellen en iemand onvoorwaardelijk blijven steunen ook al gedraagt diegene zich verkeerd. Volgens deze voormalig criminele jongeren zijn dit de enige ingrediënten waarmee “hun” doelgroep geraakt kan worden en er een kans ontstaat voor gedragsverandering.

Enkele professionals benadrukken wel dat enkel de begeleiding door jeugdcoaches of re-integratieofficiëren op de lange termijn niet voldoende is. Om daadwerkelijk gedragsverandering te bewerkstelligen, is het namelijk noodzakelijk dat hiervoor ook de juiste voorwaarden worden gecreëerd. Qua voorwaarden noemen professionals met name de beschikbaarheid van een woning en de mogelijkheid op structurele dagbesteding. Vaak gaat er nog teveel tijd overheen voordat dit geregeld is. Het gevolg hiervan is dat jongeren zich opnieuw veel op straat zullen begeven om te ontsnappen aan hun instabiele en onveilige thuissituatie en/of door de noodzaak om geld te verdienen opnieuw criminele activiteiten uit gaan voeren.

Colofon

In opdracht van

Gemeente Den Helder

Met dank aan

Aan de totstandkoming van dit onderzoek hebben veel personen een bijdrage geleverd. Ten eerste willen we Anita Roosendaal bedanken. Zij heeft ons voorzien van beleidsstukken en een eerste lijst met professionals die gezien hun kennis en expertise belangrijk waren om te spreken. In het verlengde hiervan willen we onze dank uitspreken aan de 47 professionals voor hun tijd, openheid en eerlijkheid. Ook zijn we de professionals erkentelijk die een bemiddelende rol hebben gehad in het organiseren van gesprekken met jongeren. Tot slot gaat een speciaal woord van dank uit naar de 12 jongeren en de volwassen man die wij hebben gesproken. We waarderen het enorm hoe zij zich naar ons toe open, eerlijk en kwetsbaar hebben opgesteld. Het waren indrukwekkende gesprekken die een significante bijdrage hebben geleverd aan dit onderzoek en de meerwaarde aantonen van het spreken met de doelgroep.

Auteurs

Joey Wolsink, Emma Derksen en Djara Schraven

Vormgeving

Marcel Grotens, Bureau Beke

Foto's

All via Unsplash

© 2025, Bureau Beke

bureaubeke.nl